

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: РЕЗУЛЬТАТИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У роботі розглядаються результати конкретного соціологічного дослідження ціннісних орієнтацій студентської молоді 2 курсу факультету інтелектуальних інформаційних технологій та автоматизації Вінницького національного технічного університету. Визначено провідні життєві цінності студентів, виявлено чинники їх формування та встановлено відмінності між статями у ставленні до духовних цінностей.

Ключові слова: ціннісні орієнтації, студентська молодь, соціологічне дослідження, життєві цінності, сім'я, самореалізація.

Abstract:

The paper examines the results of a specific sociological study of the value orientations of 2nd year students of the Faculty of Intellectual Information Technologies and Automation of Vinnytsia National Technical University. The leading life qualities of students are determined, the factors of their formation are revealed, and the differences between classes in the attitude towards spiritual values are established.

Keywords: value orientations, students, sociological research, life values, family, self-fulfilment.

Вступ

Життєві цінності є важливою складовою формування особистості сучасної молоді. Процес їхнього становлення часто супроводжується певними труднощами, адже проблеми адаптації студентської молоді у вищому навчальному закладі безпосередньо впливають на їхній подальший соціальний розвиток [1]. Важливу роль у цьому процесі відіграють внутрішні чинники та особистісні ресурси студентської молоді, які виступають інструментом подолання кризових ситуацій [2]. Крім того, сучасні трансформаційні процеси в суспільстві зумовлюють помітні зміни у вимірюванні цінностей та поглядах молоді на мораль [3].

Саме у студентському віці відбувається становлення життєвих пріоритетів, світогляду, моральних переконань та майбутніх орієнтирів особистості. Система цінностей значною мірою впливає на поведінку людини, її ставлення до суспільства, професійної діяльності та власного майбутнього. У сучасному суспільстві формування життєвих цінностей молоді відбувається під впливом багатьох чинників: сім'ї, освіти, соціального оточення, інформаційних технологій, соціальних мереж та соціально-економічної ситуації в країні. Для одних студентів найбільше значення мають сім'я, здоров'я та особисте щастя, для інших — професійна реалізація, матеріальний добробут, саморозвиток чи кар'єрне зростання.

Особливо актуальною дана проблема є серед студентської молоді, оскільки саме в цей період формується система життєвих цінностей та відбувається процес самовизначення особистості. Від сформованих ціннісних орієнтацій значною мірою залежать життєві пріоритети людини, її поведінка, цілі та рівень самореалізації у суспільстві.

Об'єктом даного соціологічного дослідження є представники студентської молоді факультету інтелектуальних інформаційних технологій та автоматизації 2 курсу Вінницького національного технічного університету. Об'єкт складається зі 16 чоловік, серед яких 6-жіночої статі, 10-чоловічої, віком від 18 до 20 років.

Предметом соціологічного дослідження є життєві цінності студентської молоді та їх значення у формуванні життєвих пріоритетів студентів 2 курсу факультету інтелектуальних інформаційних технологій та автоматизації.

Метою даного соціологічного дослідження є виявлення основних життєвих цінностей студентської молоді та визначення їх значення у житті студентів.

Результати дослідження

Дослідження проводилось у формі суцільного опитування за допомогою Google Форми у квітні 2026 року [4]. Серед 16 опитаних — 10 осіб (62,5%) чоловічої статі та 6 осіб (37,5%) жіночої статі, віком 18–20 років.

На питання «Чи цікавить Вас тема життєвих цінностей та їх ролі у Вашому житті?» рівна кількість респондентів обрала варіанти «Так, дуже цікавить» та «Скоріше так, ніж ні» — по 6 осіб (37,5% кожна група). 2 особи (12,5%) відповіли «Важко відповісти» і ще 2 особи (12,5%) зазначили, що тема їх не цікавить. Це свідчить про те, що переважна більшість студентів (75%) так чи інакше зацікавлена темою життєвих цінностей.

На питання «Чи часто Ви замислюєтесь над тим, що є для Вас найважливішим у житті?» переважна більшість респондентів — 7 осіб (43,8%) відповіли «Так, регулярно» і ще 7 осіб (43,8%) — «Інколи». Лише 1 особа (6,3%) відповіла «Рідко» і 1 особа (6,3%) — «Ніколи». Отже, переважна більшість студентів (87,6%) так чи інакше замислюється над питанням власних цінностей.

На питання «Чи пов'язані, на Вашу думку, особисті цінності людини з її повсякденними вчинками?» абсолютна більшість (10 осіб — 62,5%) відповіли «Так, безпосередньо». 3 особи (18,8%) вважають, що цінності пов'язані з вчинками, але не завжди, ще 3 особи (18,8%) — що лише у важливих ситуаціях. Жоден з респондентів (0%) не обрав варіант «Не пов'язані». Це переконливо свідчить про те, що студенти усвідомлюють взаємозв'язок між особистими цінностями та поведінкою людини.

На питання «Чи змінювались Ваші пріоритети за останній рік?» половина опитаних (8 осіб — 50%) відповіли «Дещо змінилися». Чверть респондентів (4 особи — 25%) вказали на суттєві зміни. По 2 особи (12,5%) обрала варіанти «Майже не змінилися» та «Зовсім не змінилися». Це свідчить про те, що для більшості студентської молоді ціннісні пріоритети є динамічними і змінюються з часом.

На питання «Чи знаєте Ви, що таке «ціннісні орієнтації» як соціологічне поняття?» половина опитаних (8 осіб — 50%) відповіли, що добре розуміють це поняття. По 4 особи (25%) обрала варіанти «Чув(ла), але не впевнений(а)» та «Вперше чую це поняття». Це демонструє достатньо непоганий рівень обізнаності студентів з соціологічною термінологією [5].

На питання «Чи обговорювали Ви тему життєвих цінностей на навчальних заняттях?» половина опитаних (8 осіб — 50%) відповіли «Так, неодноразово». По 4 особи (25%) обрала варіанти «Так, але лише раз» та «Ні, такої теми не було». Отже, тема цінностей є досить присутньою в навчальному процесі студентів.

На питання «Чи маєте Ви чітко сформовані цілі та плани на найближчі 5 років?» більше половини опитаних (9 осіб — 56,3%) відповіли «Загальне уявлення без деталей». Чверть (4 особи — 25%) мають конкретний план. 2 особи (12,5%) перебувають у процесі визначення і лише 1 особа (6,3%) не має чітких планів. Це свідчить про те, що більшість студентів має певне уявлення про своє майбутнє, проте воно ще недостатньо конкретизоване.

На питання «Чи доводилось Вам свідомо відмовлятися від чогось важливого заради своїх переконань?» більше половини опитаних (9 осіб — 56,3%) відповіли «Так, але це було важко». 3 особи (18,8%) зазначили, що їм доводилось це робити неодноразово. По 2 особи (12,5%) обрала варіанти «Лише одного разу» та «Ні, не доводилось». Це свідчить про те, що переважна більшість студентів (87,6%) стикалась із ситуацією морального вибору на користь власних цінностей.

На питання «Які цінності для Вас є найважливішими?» (дозволялось обрати не більше 3 відповідей) переважна більшість опитаних (13 осіб — 81,3%) поставили на перше місце сім'ю та близьких. По 10 осіб (62,5%) обрала здоров'я та кар'єру і успіх. Матеріальний добробут і саморозвиток та освіту відзначили по 7 осіб (43,8%). Жоден респондент не обрав варіант «Інше». Отже, сім'я, здоров'я та кар'єра є трьома провідними цінностями для студентів ФІТА ВНТУ [6].

На питання «Що, на Вашу думку, найбільше впливає на формування Ваших життєвих цінностей?» (не більше 3 відповідей) абсолютно всі опитані (16 осіб — 100%) вказали на родину і виховання. Більше третини (12 осіб — 75%) обрала власний досвід і події. 11 осіб (68,8%) назвали освіту та навчання. 9 осіб (56,3%) — друзів та оточення. Жоден респондент не вказав на соціальні мережі. Це підтверджує ключову роль родини у формуванні ціннісних орієнтацій студентської молоді.

На питання «Що важливіше для Вас особисто?» майже половина опитаних (7 осіб — 43,8%) надали перевагу Сім'ї та особистому щастю. Більше третини (6 осіб — 37,5%) зазначили, що пріоритет залежить від життєвого етапу. 2 особи (12,5%) відповіли «Важко відповісти» і лише 1 особа (6,3%)

обрала Кар'єру та професійний ріст. Це свідчить про те, що для більшості студентів сімейні цінності переважають над кар'єрними.

На питання «Чи важлива для Вас самореалізація як ціннісний пріоритет?» переважна більшість — 14 осіб (87,5%) відповіли «так». По 1 особі (6,3%) обрали варіанти «Ні» та «Частково / Важко відповісти». Результати свідчать про те, що самореалізація є надзвичайно значущою цінністю для абсолютної більшості студентської молоді.

На питання «Чи впливають, на Вашу думку, особисті цінності на вибір майбутньої професії?» більше двох третин (11 осіб — 68,8%) відповіли «Так». 3 особи (18,8%) вважають, що вплив є, але лише певною мірою. 2 особи (12,5%) відповіли «Ні». Таким чином, переважна більшість студентів усвідомлює взаємозв'язок між особистими цінностями і професійним вибором.

На питання «Оберіть цінності, що найбільше Вам притаманні» (не більше 2 відповідей) переважна більшість (14 осіб — 87,5%) назвали Чесність. 11 осіб (68,8%) — відповідальність. 4 особи (25%) обрали Свободу, 2 особи (12,5%) — Незалежність, 1 особа (6,3%) — Творчість. Це свідчить про те, що чесність і відповідальність є провідними особистісними цінностями студентів.

На питання «Що впливає на Ваші життєві плани найбільше?» абсолютно всі 16 опитаних (100%) вказали на родину. 14 осіб (87,5%) — на Власні прагнення. По 3 особи (18,8%) обрали Друзів та Навчання і викладачів. Жоден респондент не обрав варіант «Інше». Це вкотре підкреслює визначальну роль родини та особистої мотивації у формуванні життєвих планів молоді.

На відкрите питання «Назвіть 3 найважливіші, на Вашу думку, життєві цінності» респонденти давали різноманітні відповіді. Серед найпоширеніших першою цінністю студенти називали здоров'я (5 осіб) та сім'ю (4 особи). Одиначні відповіді включали: освіту, цілеспрямованість, самовдосконалення, чесність та об'єктивність, а також «життя понад усе». Серед другої за значущістю цінності найчастіше згадувались здоров'я, свобода, кар'єра та взаєморозуміння. Серед третьої цінності студенти найчастіше називали кар'єру, здоров'я, саморозвиток та кохання. Загалом відповіді свідчать про різноманітність ціннісних орієнтацій студентів, проте здоров'я, сім'я та саморозвиток є найбільш повторюваними цінностями у вільних відповідях.

На питання «Яке значення у Вашому житті займають духовні або релігійні цінності?» половина опитаних (8 осіб — 50%) відповіли «Помірне — враховую, але не завжди». 5 осіб (31,3%) вказали на незначне значення. 2 особи (12,5%) вважають духовні цінності дуже важливими, і лише 1 особа (6,3%) не надає їм жодного значення. Це свідчить про помірний, але присутній рівень значущості духовних цінностей серед студентської молоді.

Важливість окремих цінностей була оцінена за 5-бальною шкалою. Сім'я отримала середній бал 4,7, що свідчить про надзвичайно високу значущість цієї цінності для студентів. Здоров'я також отримало середній бал 4,7. Свобода оцінена на 4,3 бали, а Кар'єра — на 4,0 бали. Таким чином, сім'я та здоров'я є абсолютними лідерами серед ціннісних пріоритетів студентської молоді.

На питання «Чи маєте Ви постійну роботу або підробіток під час навчання?» більше половини (9 осіб — 56,3%) відповіли «Так» і 7 осіб (43,8%) — «Ні». З тих, хто працює, абсолютна більшість (7 осіб — 77,8%) зазначили, що робота частково вплинула на їхні ціннісні пріоритети, а 2 особи (22,2%) зазнали суттєвого переосмислення цінностей. Жоден з тих, хто працює, не зазначив, що цінності залишились незмінними.

На питання «Чи погоджуєтесь Ви, що більшість Ваших рішень зумовлена саме Вашими цінностями?» більше половини (9 осіб — 56,3%) відповіли «Погоджуюсь частково». 6 осіб (37,5%) погодились абсолютно і лише 1 особа (6,3%) не погодилась. Це узгоджується з відповідями на питання №3 і підтверджує, що студенти усвідомлюють вплив цінностей на власні рішення.

На питання «Деякі дослідники вважають, що сучасна молодь орієнтована виключно на матеріальні цінності. Чи згодні Ви?» переважна більшість (10 осіб — 62,5%) не погодились з цим твердженням, зазначивши, що молодь цінує різне. 4 особи (25%) відповіли, що це стосується лише частини молоді. 2 особи (12,5%) повністю погодились. Це свідчить про те, що самі студенти не вважають свій ровесників суто матеріалістично орієнтованими.

На питання «Чи виправдовує досягнення успіху будь-які засоби?» половина опитаних (8 осіб — 50%) обрали варіант «залежно від ситуації». 5 осіб (31,3%) вважають, що засоби так само важливі, як і результат. 3 особи (18,8%) вважають результат важливішим за методи. Це свідчить про переважно гнучку моральну позицію студентів щодо питань етики досягнення успіху.

На питання-ситуацію про студентку Олену, яка мала обрати між стажуванням і волонтерством, більшість (12 осіб — 75%) обрали б спробу поєднати обидва варіанти. 3 особи (18,8%) обрали б

стажування, і лише 1 особа (6,3%) залишила б волонтерство. Це свідчить про прагнення студентів знаходити компромісні рішення, не жертвуючи жодним із важливих пріоритетів.

На питання про позицію батька («кар'єра на першому місці в молодості») та студента («цінності формують успіх») більше половини опитаних (9 осіб — 56,3%) підтримали позицію студента. 5 осіб (31,3%) вважають, що обидві позиції мають сенс. 2 особи (12,5%) підтримали позицію батька. Це ще раз підтверджує, що студенти надають важливого значення особистісним цінностям у побудові успішного життя.

В ході аналізу були об'єднані питання «Яке значення у Вашому житті займають духовні або релігійні цінності?» та «Ваша стаття».

Всього було опитано 16 респондентів (чоловічої статі — 10 (62,5%), жіночої — 6 (37,5%)). Аналізуючи відповіді, можна простежити певні відмінності між статями у ставленні до духовних цінностей.

Серед представниць жіночої статі переважає помірне значення духовних цінностей — 4 особи (66,7% від жінок). По 1 особі (16,7%) обрали варіанти «дуже важливе» і «незначне». Серед чоловіків найбільша частка також обрала «помірне» — 4 особи (40%), однак значна частка (4 особи — 40%) вказала на незначне значення духовних цінностей, а 1 чоловік (10%) зазначив, що не надає їм жодного значення.

Гіпотеза дослідження передбачала, що серед студентської молоді 2 курсу ФПТА найбільш значущими життєвими цінностями є сім'я, самореалізація, матеріальний добробут та особистісний розвиток, однак ці цінності можуть відрізнятися залежно від особистих пріоритетів, соціального середовища та життєвого досвіду студентів.

Гіпотеза підтверджена частково. Дійсно, сім'я виявилась провідною цінністю — її обрали 13 осіб (81,3%), а самореалізація виявилась важливою для 14 осіб (87,5%). Проте матеріальний добробут посів лише 4-е місце (7 осіб — 43,8%), поступившись здоров'ю (10 осіб — 62,5%) та кар'єрі й успіху (10 осіб — 62,5%). Особистісний розвиток та освіта також набрав 43,8%. Відмінності між статями присутні, зокрема у ставленні до духовних цінностей, що підтверджує другу частину гіпотези.

Всього було опитано 16 респондентів, серед яких 6 осіб (37,5%) — жіночої статі та 10 осіб (62,5%) — чоловічої. Проаналізувавши відповіді на питання «Які цінності для Вас є найважливішими?», бачимо, що сім'ю та близьких обрали 13 осіб (81,3%), серед яких 5 представниць жіночої статі (38,5%) та 8 представників чоловічої статі (61,5%). Здоров'я як одну з головних життєвих цінностей відзначили 10 осіб (62,5%), серед них 4 жінки (40%) та 6 чоловіків (60%). Кар'єру та успіх також обрали 10 респондентів (62,5%), з яких 3 особи (30%) — жіночої статі та 7 осіб (70%) — чоловічої. Матеріальний добробут і саморозвиток та освіту обрали по 7 осіб (43,8%). Отримані результати свідчать про те, що для більшості студентської молоді незалежно від статі найбільш важливими життєвими цінностями залишаються сім'я, здоров'я та професійна самореалізація.

Висновки

Отже, в ході даного соціологічного дослідження було опитано 16 студентів 2 курсу ФПТА ВНТУ. Було з'ясовано, що провідними життєвими цінностями студентської молоді є сім'я та близькі (81,3%), здоров'я (62,5%), кар'єра та успіх (62,5%), а також самореалізація, яку вважають важливою 87,5% опитаних. Серед особистісних цінностей домінують чесність (87,5%) та відповідальність (68,8%).

Ключовим чинником формування цінностей є родина — її вплив визнали всі 100% респондентів. Також важливу роль відіграють власний досвід, освіта та найближче оточення. Варто відзначити, що тема є актуальною для переважної більшості студентів — 75% виявили інтерес до питань ціннісних орієнтацій.

Основними шляхами покращення ціннісного розвитку студентської молоді є: регулярна рефлексія над власними пріоритетами, активне обговорення теми цінностей у навчальному процесі та усвідомлений підхід до поєднання навчання, роботи та особистого життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Слободянюк А. В. Проблеми адаптації студентської молоді у вищому навчальному закладі (за результатами соціологічного дослідження) [Текст] / А. В. Слободянюк // Гуманізм та освіта: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, м. Вінниця, 21-23 вересня 2004 р. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2004. – Т. 2. – С. 244-247.

2. Слободянюк А. В. Особистісні ресурси студентської молоді (на матеріалах соціально-психологічних досліджень) [Текст] / А. В. Слободянюк, Л. В. Косарева // Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка. – 2018. – № 17. – С. 89-95. DOI: <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2018.17.89-94>.

3. Слободянюк А. В. Погляди на мораль, зміни у вимірюванні цінностей (за результатами дослідження [Електронний ресурс] / А. В. Слободянюк, Т. В. Шульга // Матеріали XLVIII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 13-15 березня 2019 р. – Електрон. текст. дані. – 2019. – Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2019/paper/view/7812>.
4. Соціологічне дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Соціологічне_дослідження
5. Перегуда Є. В. та ін. Соціологія: навч. посібник. – К.: КНУБА, 2012. – 140 с.
6. Головаха Є. І. Ціннісні орієнтації сучасної молоді. – К.: Наукова думка, 2008. – 200 с.

Подзигун Дмитро Костянтинович — студент групи СА-24б, факультет інтелектуальних інформаційних технологій та автоматизації, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: dmitropodzigun@gmail.com.

Слободянюк Анатолій Володимирович — кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету, Вінниця, e-mail: slobodyanyuk@vntu.edu.ua.

Podzihun Dmytro Kostiantynovych — student of group SA-24b, Faculty of Intellectual Information Technologies and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: dmitropodzigun@gmail.com.

Slobodyanyuk Anatoly Volodymyrovych — PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University, Vinnytsia, e-mail: slobodyanyuk@vntu.edu.ua.